

Contra la paraula «cava»

GABRIEL BIBILONI

Fa temps que les lleis –d’acord amb els interessos francesos– prohibeixen als productors de l’Estat espanyol d’utilitzar la paraula *xampany* a les etiquetes i altres documents relacionats amb la distribució i venda d’aquest producte. Com a conseqüència d’això, tots els productors de qualsevol part de l’Estat fa temps que es veieren obligats a utilitzar a l’etiquetatge la denominació *vi escumós*, considerada el nom genèric oficial. Com que aquesta tenia poc ganxo comercial davant la francesa *champagne*, i amb l’etiqueta indigent el líquid semblava de segona o tercera categoria, uns productors espavilats –o elaboradors, ja ho sé– inventaren una nova paraula –*cava*– i planificaren aconseguir amb unes intenses campanyes publicitàries associar el nou mot a un alt prestigi del seu producte, cosa que demanava implantar uns nous usos lingüístics i requeria estigmatitzar qualsevol persona que no practicàs la nova religió de dir *cava* a allò que sempre s’havia dit *xampany*. Els productors de conyac no posaren cap torrentada de diners en una operació semblant, i la gent continua dient *conyac*, encara que l’etiqueta estigui obligada a dir *brandy*.

Els mitjans de comunicació participen activament en el joc, contraposant sistemàticament els dos termes. «Cava o xampany?», demanen sovint quan algú pronuncia la segona paraula, com si reclamassin rigor i precisió conceptual. I així els interessos d’un sector han implantat un nou sentit comú general a partir d’un simplisme colpidor: com que no es pot posar *xampany* a l’etiqueta, no

es pot dir *xampany*. El *xampany* és el francès, el nostre és *cava*. Tanmateix aquesta «lògica» aviat comença a fallar. Oficialment el cava és quelcom produït a la «regió del cava», a la qual no hi ha, per exemple, Mallorca. Si el xampany produït a Mallorca no es pot etiquetar *cava*, tampoc no l’hauríem de designar amb aquest mot. N’hem de dir *vi escumós* en el parlar normal i quotidià? O hem d’inventar una altra paraula? O és que *cava* no és realment el producte fet a la «regió del cava»?

Fins i tot el DIEC va fent figa: a l’edició de 1995 definia *xampany* com a «vi escumós criat en cava i elaborat a l’estil de la Xampanya» i remetia *cava* a *xampany*; a la segona edició la paraula definida és *cava* («vi escumós elaborat en una cava») i per a *xampany* remet a *cava*. Molt més encertat és el diccionari d’Enciclopèdia Catalana, que defineix *xampany* com a «designació ordinària del vi escumós criat en cava, obtingut de varietats de raïm adients i que, en destapar l’ampolla, produeix escuma o efervescència natural i persistent, a causa del seu contingut en diòxid de carboni dissolt en estat de sobresaturació», i dóna a *cava* aquesta magnífica, encara que no del tot exacta, definició: «Denominació oficial del xampany elaborat a l’Estat espanyol.»

La gent necessita una paraula per a designar els productes de consum d’una manera genèrica: *vi* per al vi, *formatge* per al formatge i *oli* per a l’oli, tant si està fet a un lloc com a un altre. Com que el xampany és un sol producte, la gent abans en deia *xampany* i ara la majoria ja en diu *cava*, tant si és fet a Sant Sadurní, a Mallorca o a França. *Cava francès* és ara tan natural com *formatge francès*. Hem canviat un genèric que coincidia amb un nom protegit per un altre nom protegit, i això és un desbarat. Però el que és rellevant per al que ara ens interessa no és d’on és el «cava» sinó qui són els qui utilitzen aquest mot amb el valor de genèric. Evidentment

són els espanyols, en el sentit més administratiu i oficial del terme. Dient *cava* al xampany hem passat d’utilitzar una bella paraula internacional –els americans no sols diuen *champagne* del seu i de qualsevol, sinó que ho escriuen tranquil·lament a les ampolles– a un ús que ens compacta amb un grup forà i ens xapa el nostre (els catalans del nord no diuen *cava*). *Cava*, al final, és la manera espanyola de designar el xampany.

No parlem ara de denominacions legals, que vénen determinades per les lleis, sinó de la manera de designar genèricament el producte en el parlar espontani, sigui en privat o en públic, i especialment en els mitjans de comunicació, que són un referent per al parlar privat de la gent. Serem ben bàmbols si no defensam –i encara hi som a temps– la paraula tradicional.

Molts d’anys i bons xampanyes. Del Penedès o de Mallorca, és clar. ♦

Aquest article Bibiloni el publicà en el *Diari de Balears* el dia 20-12-2008.

